

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 958.

CHICAGO, ILL., 21. JANUARJA (JANUARY 21), 1926.

LETO—VOL. XXI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

ZA AMERIKANIZACIJO TUJERODNEGA PREBIVALSTVA.

V združenih državah živi do štirinajst milijonov ljudi, ki so bili rojeni v tujih deželah. Veliko več kot toliko je njihovih otrok, katere ameriška ljudskoštetna statistika prišteva k tujerodnemu prebivalstvu. To je material, ki dela amerikanizatorjem, ki bi radi enoten, velik, enako misleč ameriški narod, velike skrbi.

Med vojno in takoj po vojni so omejili naseljevanje vsled različnih vzrokov. Vlada zato, ker se je bala, da ji bo beg Evropejcev v Ameriko napravil prevelike neprilike. Ameriška delavska federacija zato, ker smatra, da čim manj je delavskih moči na trgu, toliko lažje je vzdržati "ameriški življenski standard". Naseljenci, posebno iz južne Evrope, so po nazorih Ameriške delavske federacije v veliki večini ignoranti, ki ne vedo prav nič o uniji, ki imajo zelo majhne življenske zahteve, in predstavljajo za delodajalce material, s katerim je mogoče brzdati zahteve ameriških delavcev in ovirati razmah ameriških strokovnih organizacij. Najefektivnejši nasprotnik tujerodcev in propagator omejevanja naseljevanja pa je takozvani stoodstotni amerikanizem. Ako bi naseljenci dva dni po svojem prihodu mogli postati "stoodstotni" Amerikanci, bi ta element naseljevanju prav nič ne nasprotoval. V glavnem mu stoji na čelu "Chicago Tribune" in mnogo drugih listov. Pokojni Roosevelt je bil sovražnik naseljencev, ker niso takoj pozabili na deželo svojega rojstva, ampak mislili nanjo in živeli po njenih običajih. Namen stoodstotnega amerikanizma je, napraviti iz tukajšnjega prebivalstva enotno telo z enotno dušo. Dokler se italijansko prebivalstvo Združenih držav ne pretopi v Amerikance, bo živelo z duhom v Italiji, jo podpiralo na škodo Združenih držav, in v slučaju konflikta te dežele z Italijo bi stalo na strani svoje rojstne dežele. To je argument amerikanizatorjev in ni brez podlage. Kar velja za Italijane, velja več ali manj za naseljence drugih narodov.

Vsi ameriški faktorji so edini v tem, da je njihova glavna naloga amerikanizirati tujerodno prebivalstvo te dežele. Niso pa edini glede metod. K. K. K. ima svoje. Kolúmbovi vitezi tudi svoje, ampak Kolúmbovi vitezi

(največja katoliška podporna, politična in propagandistična organizacija v tej deželi) med "pravimi" patrioti niso smatrani za ameriško organizacijo. Gary, načelnik jeklarskega trusta, je svoje sorte amerikanizator, istotako Ford. Noben izmed teh "faktorjev" ni posebno efektiven. Najjačji amerikanizacijski element je "melting pot" in šola. Naseljenci se poameričanijo v kolikor se morejo brez posebnega pritiska. Amerikanizatorji mnogokrat, ali skoro v vsakem slučaju prezro dejstvo, da je to dežela naseljencev. Naseljenci ne morejo ob prihodu v Ameriko takoj pozabiti na dom, na svoj jezik in na vse drugo kar jih veže z "domovino". V teku pet, deset, petnajst let postanejo Amerikanci, toda vzlic temu so po narodnosti še vedno Nemci, Poljaki, Švedi, Čehi itd. Omejitev naseljevanja je usodno zadela posebno nekatere narode (med njimi vse balkanske) in tako jih bo v doglednem času v tej deželi vsaj nekaj izginilo v "melting potu".

Ampak amerikanizatorji bi radi proces pospešili. Zato že od nekdaj predlagajo razne določbe, ki so podobne raznarodovalnim in potujčevalnim metodam evropskih dežel. Dosedaj še niso uspeli, razen med vojno, ko so v mnogih krajih nastopali zelo strogo proti "sovražnim" tujcem (Nemcem in Avstrijcem). Zelo prizadeto je bilo med vojno narodnostno časopisje, toda zadeto je bilo tudi ameriško, kolikor ga je bilo v opoziciji proti vojni furiji in dolarskemu patriotizmu.

Delavski tajnik v Coolidgovem kabinetu predlaga registracijo tujcev (nedržavljanov). Za registracijo naseljencev nedržavljanov se vodi sistematična propaganda že dolgo časa. Njeni zagovorniki pripovedujejo, da ne bo to za tujce ničesar novega, ker so raznih registracij vajeni iz dežel svojega rojstva. Kongresu je bil predložen takozvani Aswell Bill, ki določa, da se mora vsak naseljenec nedržavljan vsako leto registrirati. Ob prvi registraciji plača \$10 in potem vsako leto, dokler bo "tujec", \$5, za vsakega svojega otroka med 16. in 21. letom pa \$3 na leto. To je eden izmed izzivalnih predlogov, ki so zadnja leta precej pogosti v kongresu. Neki dru-

gi predlog omenja prestopke, za katere naj bi bila kaznen deportacija. Potem imamo sugestije in predloge za "amerikaniziranje" neangleških časopisov. Ena sugestija iz visokih vladnih krogov je, da naj se sprejme zakon, kateri bi med drugim določal, da bi moral vsak neangleški list v tej deželi prinašati nekaj gradiva v angleščini in v vsaki številki dele iz ameriške ustave ter tolmačenja ustave. Ni jih malo, ki žele določbo, s katero bi časopisje priseljencev podvrgli nekaki cenzuri, kakor je za to časopisje veljala med vojno. Njihov argument je, da je med tujerodci največ radikalnega duha in da je njihovo časopisje najradikalnejše. Res, je, da je med tujerodnim delavstvom največ nezadovoljnosti, in to z enostavnega vzroka, ker je najbolj izkoriščano. Ni pa res, da je skoro vse neangleško časopisje v Združenih državah radikalno. Ravno narobe. Prenavdušeni amerikanizatorji, ki študirajo to časopisje, ne vedo, da je precej takozvanih radikalnih listov samo navidežno radikalnih. Pišejo "radikalno" zato da love naročnike. Ako namreč priznamo, da je med tujerodnim delavstvom razmeroma res več radikalcev kakor med ameriškim radi prej omenjenega vzroka, tedaj je umljivo, čemu gotovi listi, ki so po svoji organizaciji in politiki reakcionarni, pišejo "radikalno". Na ta način služijo reakciji in privatnim interesom veliko bolj efektivno, kot pa če bi pisali v "konservativnem duhu". Naročnike love in jih skušajo obdržati pod pretvezo, da se "potegujejo in pišejo za delavce". Sorazmerno pa je odstotek neangleškega časopisja, ki prisega na konservativnost, enako velik kakor med ameriškim (angleškim) časopisjem.

Amerikanizatorji, ki propagirajo nasilne, žaljive in za ameriško demokracijo poniževalne metode, bodo dosegli nasproten učinek od onega ki ga hočejo doseči, kar ni treba šele dokazovati. Dosedanje izkušnje to potrjujejo. Pustite času, da opravi svoje delo. Tujerodno delavstvo pa naj se v teh gonjah nauči spoznavati svoje prave, resnične prijatelje in resnično amerikanizacijo, ki ni pomešana in pokvarjena z dolarskim amerikanizmom. Danes slednji prednjači, največ po krivdi tistih naseljencev, ki so se napačno amerikanizirali. Zasluga teh bo, in zasluga provokatorskega, najetega "radikalizma", ako bodo določbe za policijsko nadzorstvo in provociranje tujerodnega prebivalstva sprejete. Dolarski patriotizem hoče lojalne delavce. V tujerodnih ima še vedno hvaležen material za izkoriščanje, ampak že so se tujerodni delavci toliko "amerikanizirali", da zahtevajo boljše življenske razmere in še marsikaj. To ni "patriotično". Zato naj se jih kaznuje z registracijo, ki bi bila taka, da bi jih postavila v kategorijo zločincev. "Amerikanizatorji" pripravljajo svoje zakone polahko in jih bodo nekega dne sprejeli brez večjega hrupa, če ne bo delavstvo pazilo in jim preprečilo nakane.

Stavkovna situacija na antracitnem polju.

Po štirih mesecih stavke na poljih trdega premoga je situacija kakor je bila s to razliko, da so premogarji finančno izčrpani, mnogi že do vratu zadolženi, in večinoma vsi v pomankanju. Lastniki rovov nimajo teh nadlog. Po Novem letu in že v decembru so zastopniki premogarjev napravili vse korake za poravnanje stavke. Ali operatorji hočejo kapitulacijo unije. Ko se obrat obnovi, bi unijo mogoče še dopustili, toda hočejo ji zadati tako velik moralen udarec, da bi postala brezmočna in sama od sebe razpadla. Danes je stavkujoče delavstvo še lojalno svoji organizaciji, dasi ga kompanijski agentje begajo z govoricami o velikanskih podkupninah, ki jih prejema odborniki in uradniki unije. To je metoda, ki se jo kompanije poslužujejo v vsaki stavki. Lewisov aparat, za katerega je sedanja bitka življensko vprašanje in bi jo rad izvojeval, je v svoji strategiji napravil precej napačnih korakov, ampak to je v ameriških stavkah nekaj navadnega. Konservativni unijski voditelji vodijo stavke po svoje in jih bodo vodili dokler ne bo članstvo zahtevalo drugače. Za danes je glavni problem ameriških premogarjev in delavstva v splošnem, stavka na antracitnih poljih. Operatorji so se odločili vztrajati z namenom, da porazijo unijo, vsako unijo. Če se jim namera posreči, kar se ne zgodi, bi bil to udarec ne samo za U. M. W. of A., ampak za vse ameriške unije in za premogarje po vsem svetu.

Socialistični kongresnik Berger je predložil zbornici predlogo za nacionalizacijo premogovnikov. Sestavljena je mojsterski, podprta z raznimi statistikami in zgovornimi argumenti. O nji so časopisi mnogo pisali, delavci pa bi se iz nje naučili, koliko boljše bi bilo, če bi bilo v kongresu manj "prijatelj delavstva" in več socialističnih poslancev.

William Green, predsednik A. F. of L., je izdal na ameriško delavstvo apel za pomoč stavkujočim premogarjem. Socialistični tednik "American Appeal" zbira prispevke in unije so se začele oglašati z večjimi vsotami. Iz urada J. S. Z. je bilo poslanih več zavojev obleke in W. C. Thomson, predsednik 17. distrikta, kjer je potreba pomoči enako velika, se je prispevateljem zahvalil v posebnem pismu na urad J.S.Z. in izraža upanje, da bomo storili kolikor mogoče za nadaljno pomoč. Naslovi obeh distriktnih predsednikov v prizadetih okrožjih so bili objavljeni v Proletarcu z dne 14. januarja.

Koliko čitate? In kaj? Koliko knjig ste prečitali v življenju? Kakšnih? Zamislite se včasih v ta vprašanja in si napravite nanje odgovore, ki bodo vam v korist.

Italijanski komunisti in Mussolinijeva diktatura.

Hiram K. Moderwell, poročevalec čikaških "Daily News" v Rimu piše v izdaji z dne 11. januarja sledeče o razmerju med italijansko komunistično stranko in fašistično vlado:

"Ena izmed značilnosti sodobne italijanske politike je privilegirana pozicija italijanske komunistične stranke. Človek si bi predstavljal, da bi imela biti v sedanjem položaju v Italiji ena izmed najbolj protinacionalističnih strank najbolj zatirana. Nasprotno je resnično. Njeno uradno glasilo "Unita" je malokdaj nadlegovano od fašističnih oblasti. Dovoljujejo mu več svobodne kritike kot kateremukoli drugemu listu. Komunističnim poslancem v parlamentu dovoljujejo fašisti imeti dolge govore, in če bi prišli iz ust poslancev drugih opozicijskih strank, bi jih fašisti pretepli in vrgli na cesto. Nedavno je fašistična vlada sprejela celo dodatek komunizma k svojemu zakonu za prisilno posredovanje v sporih med delavci in delodajalci, s katerim so komunisti poostriili določbo, tikajoča se izprtja delavcev.

Mogoče je vzrok te popustljivosti napram komunistom najti v tem, da komunistični kritiki fašizma potrošijo največ svoje energije v napadih na "buržvazne", liberalne in demokratske stranke, in v tem, da ne morejo skriti svojega dopadajenja, ki ga goje do Mussolinijevega načina vladanja, ker se ravna v diktaturi po "Leninovi metodah".

So pa tudi drugi vzroki. Ciniki pravijo, da Mussolini potrebuje komunistično stranko za strašilo, da ima tako vsaki dan priliko reševati Italijo "pred boljše-vizmom". In končno, tudi avtokratična vlada potrebuje opozicijo, pohlevno če mogoče, kajti ako nima opozicije, se prične kregati med seboj."

Po Moderwellovi razlagi je Mussolini praktičen državnik. Zatrli je opozicijske stranke, pusti pa živeti komunistično radi svojih namenov. In končno, komunistična stranka v Italiji se je v glavnem borila proti istim strankam, katere je hotel Mussolini uničiti. Dva ekstrema sta se našla v enakih ciljih. Borila se je proti socialističnim unijam in jih s fašistično pomočjo pomagala oslabiti. Rezultat je, da so v Italiji danes legalizirane samo fašistične unije. Pomagala je oslabiti socialistične stranke, kar pa ni bilo lahko delo, zato so fašisti aranžirali prošlo jesen "atentat" na Mussolinija, krivdo pripisali socialistom, in razpustili unitarsko socialistično stranko, kateri so pred par leti umorili tudi njenega tajnika poslanca Matteottija. Med sovjetsko Rusijo in Italijo vladajo bolj prijateljski odnosi kot s katerokoli drugo večjo državo na svetu. Italijanska vojna flota je bila prijateljsko sprejeta v ruskih pristaniščih. Mussolinijeva vlada je prijaznost vrnila ob priliki poseta ruske flote v italijanske luke.

Ko so komunisti l. 1918 nastopili z geslom proti kompromisom in z drugimi revolucionarnimi čednostmi, so bili v stanju napraviti mnogo šuma v delavskem gibanju in mnogo škode. Danes, po več letih obstoja njihove internacionale, ima svet pred seboj dejstvo, da je med komunistično diplomacijo, komunistično praktično ekonomijo in komunistično propagando ogromna razlika vzlic enotnosti komunističnega teoretičnega programa. Komunisti v praksi sklepajo kompromisne do-

govore, v propagandi jih obsojajo. Zahtevajo zase vse pravice, drugim, ki z njimi ne soglašajo, jih odrekajo.

Socialistična-delavska internacionala je bila prva ki je obsodila fašizem in mu napovedala boj. Komunisti so se borili proti fašizmu v deželah ki nimajo fašizma, njihov boj proti fašizmu v Italiji pa je le navidezen. Tretja internacionala je izrekla svojo obsodbo nad fašizmom v Italiji šele dolgo potem ko je izdala svoj proglas za boj proti njemu socialistična delavska internacionala.

Mussolinijev režim ne boža italijanskih komunistov. Tudi komunistični poslanci niso bili vselej tolerirani v državnem zboru. Kadar se je fašistom zazdelo, so enega ali drugega pretepli. Niso pa razpustili komunistične stranke, ali prepovedali njihovih listov, ali jim onemogčili delo, ker Mussolini izrablja italijanske komuniste, oziroma komunistično taktiko v prid svoje politike. Stara stvar je, da se nasprotujoči si ekstremi najdejo mnogokrat v neprisiljenem, logičnem soglasju.

Novo gibanje za pomoč staremu kraju.

V Slovenskem narodnem domu v Clevelandu se je dne 7. jan. vršil sestanek, katerega je sklical Anton Grdina, predsednik KSKJ. Za stvar se je toplo zavzemal tudi Ivan Zupan, urednik "Glasila KSKJ." Agitacija za sestanek se je vršila pod devizo, da se gre za pomoč Slovencem v okupiranem ozemlju, ki jih fašistični režim raznaroduje in zatira kakor niso bili v bivši Avstriji nikoli zatirani. V Clevelandu živi mnogo Slovencev, katerih rojstni kraj je sedaj pod Italijo. Trple nje dragih v "domovini" boli tudi slovenske naseljence v Ameriki, toda to le tiste, ki so doma iz tistih krajev. Drugače naš narod tukaj nima posebnega zanimanja za podjarmljene brate.

Udeležba na sestanku je bila velika, in česar sledi, da je za take stvari še vedno mogoče zanesti zanimanje med naš tukajšnji narod. Najboljše so bili na shodu zastopani rojaki, katerih kraji so sedaj pod Italijo. Predsedoval je dr. F. J. Kern. Govorov je bilo zelo veliko. Bičali so Italijo in fašiste, govorili o pomoči, o prosvetnem delu, šolah in tako dalje, ali kak poseben načrt za delo ni bil predložen, niti ne definitiven program. S programom bi bilo težko, ker so bile na sestanku zastopane razne struje.

Rezultat razprave in argumentiranja je, da so izvolili pripravljalni odbor za ustanovitev "Odbora za prosvetno pomoč v starem kraju". V ta pripravljalni odbor so sprejeli nominacije in bili izvoljeni Anton Grdina, dr. F. J. Kern, Ivan Zupan, Andrej Križmančič, Ludvík Medvešek, Boris Pavlin in Marij Urbančič.

Dr. Kern je ob zaključku sestanka pozival vse, da naj se zavzamejo za to plemenito akcijo, s katero se bo pomagalo rojakom v starem kraju ki potrebujejo naše pomoči na prosvetnem polju. Pa ne samo rojakom v starem kraju, ampak koristila bo tudi nam v Ameriki. Iz tega sklepam, da bo ta mešan pripravljalni odbor sestavil načrt za prosvetno pomoč ne samo Slovencem v Italiji, Avstriji in Jugoslaviji, ampak tudi ameriškim Slovencem.

"Glas Naroda" se je postavil na čelo agitacije za Slepki dom v Ljubljani. Zgodilo se je to po naključju,

kajti "Glasbena Matica" se je prvotno obrnila na slovenske pevske zборе v Ameriki, ki so skoro vsi revni in brez sredstev. Ko hitro je pograbil vodstvo agitacije Sakserjev "kravd", je bila akcija obsojena na neuspešen konec. Prvič, stvar je sprožila "liberalna" in narodna "Glasbena Matica". Denar se pošilja ljubljanskemu magistratu, v katerem sedaj gospodari od vlade imenovani komisar, ker Ljubljančanje ne znajo izvoliti "tapravga" župana. Drugič, z apelom na ameriške Slovence za pomoč se niso obrnili na prave naslove. V preteklem letu se je nakoletkalo na slepski dom okrog \$2.200, treba pa je nabrati kakih sto tisoč dolarjev, če se računa le na ameriško pomoč. Manjka torej še vse, ker par tisočakov ne šteje dosti. Slovenijo vladajo, v kolikor pustita Pašić in in Radić, klerikalci, ki imajo za seboj veliko večino prebivalstva. Slepski dom v Sloveniji bo zgrajen, kadar se bi zavzeli zanj klerikalci v Sloveniji. "Glasbena Matica" ga hoče zgraditi z ameriškim denarjem, in to ne bi bila zasluga klerikalcev. Zato nasprotujejo ideji klerikalci tukaj in tam. To omenjam da pokažem v kakih smereh se bo gibalo delo "Odbora za prosvetno pomoč v starem kraju". Tukaj je zraven Grdina, torej Sakser ne bo. Pri Slepskem domu je zraven Sakser, pa Grdina noče biti.

Noben poštenjak se ne strinja z raznarodovalno politiko fašistične Italije. Socialisti so raznarodovanju nasprotni. Nasprotni so podjarmljenjam in okupacijam. Borili so se za pravice narodnostnih manjšin uspešnejše kakor pa narodi sami. Ne bilo pa bi pravilno voditi "prosvetno pomoč" v smislu šovinizma, Italija zatira Slovence. Porušila jim je domove, vzela slovenski jezik iz šol popolnoma ali deloma, preganja slovenske kulturne delavce — toda tega ne dela Italija, ampak fašistična Italija. Fašistična Italija ne zatira samo primorske Jugoslovane in tirolske Nemce, ampak tudi Italijane v Italiji. Razpustila je nešteto italijanskih organizacij, uničila mnoge italijanske liste, razbila in porušila marsikak italijanski dom in urad, pobijala Italijane, jih izganjala iz dežele, jim zaplenila premoženja — in te brutalne nenaklonjenosti od strani fašistične Italije so bili in so deležni vsi tisti Italijani — katerih ni malo — ki ne marajo fašistične Italije in njene politike.

"Prosvetna pomoč" za Slovence v "starem kraju" je potrebna in potrebna je tudi tukajšnjim Slovencem. Koliko jo bodo mogli dati tukajšnji Slovenci starokrajskim, je vprašuje, na katerega nam bi rojaki od one strani najbrž odgovorili, da naj ohranimo svoje prosvetne "zmožnosti" za tukajšnje Slovence, njim pa pošljimo dolarje za šole, zavode, propagando, kapelice, zvonove itd.

Najboljša pomoč, ki jo kdo izmed nas more dati primorskim Slovencem in zatiranim Italijanom v Italiji, je borba proti fašizmu. Fašizem je trdnjava kapitalizma v Italiji. Fašizem neguje imperialistični apetit in zatira vse in vsakogar, ki mu je nasproten ali v napotje. Ne more pa zatirati ljudstev ki niso pod njegovo oblastjo. Ta ljudstva, ako se hočejo potruditi, lahko vržejo Mussolinijeve krvnike in pomagajo osvoboditi Italijo izpod fašistične diktature, kar bo ob enem tudi osvoboditev narodnostnih manjšin v Italiji.

Prosvetna pomoč v tem smislu je edina izdatna pomoč trajne vrednosti. Vse druge ne vodijo v nikako rešitev.

X. X.

Naročajte knjige iz "Proletarčeve" založbe.

Nov delavski dnevnik v Sloveniji.

Dne 1. januarja t. l. je pričel izhajati v Ljubljani dnevnik "Delavska politika", ki ga izdaja konzorcij. Glavni in odgovorni urednik novega dnevnika je Rudolf Golouh, poznan vsakemu, ki se je zanimal pred leti, ali se sedaj zanima za socialistično gibanje v Sloveniji. "Delavska politika" se tiska v Tiskarni J. Blasnika naslednikov.

Prve številke "Delavske politike" nismo prejeli in ne vemo kakšna je bila njena uvodna beseda. Kdo so člani konzorcija, nam ni znano. Vemo le, da so nekateri listi pisali da stoji za novim dnevnikom znani združni delavec in pionir Anton Kristan, ki je, kot so poročali omenjeni viri, najbolj deloval za ustanovitev splošnega delavskega dnevnika v Sloveniji. Zadržne organizacije so prispevale za ustanovitev tega dnevnika 200.000 dinarjev.

"Delavska politika" ni uradno glasilo socialistične stranke v Sloveniji. Verjetno je, da bo zanj direktno agitirala, morda postane s časom tudi njeno glasilo, toda danes izvršuje približno isto funkcijo, samo v manjšem obsegu, kakor svoječasno newyorški delavski dnevnik "New York Leader", kateri je nasledil socialistični dnevnik "New York Call". Ta eksperiment v New Yorku se ni obnesel. V Sloveniji so drugačne razmere, kajti tam so listi glede zbiranja novic in poročanja dogodkov drugače urejevani kakor v tej deželi. Delavstvo v Sloveniji potrebuje svoj dnevnik, in radi te potrebe je bila ustanovljena "Delavska politika". Da-li ji bo delavstvo stalo ob strani in jo priznalo za svoj dnevnik, bo pokazala bodočnost.

Slovensko delavstvo bi lahko imelo danes socialistični dnevnik, ki bi se mogel kosati z drugimi velikimi ljubljanskimi dnevniki po velikosti in jih nadkriljeval v izbranosti gradiva. Ampak kakor drugod, je tudi v delavskem gibanju Slovenije zagrmelo in grmelo je toliko časa, da je bil pokret kakor kakšno mesto po hudem potresu. Vse je bilo v razvalinah. V bližnji Avstriji, kjer so hodili slovenski socialisti v socialistično šolo, je socialistično gibanje vzlic viharjem ostalo trdno in se pojačalo. Ne v Sloveniji, kjer je bil nekaj časa vsak sodrug stranka zase, komunisti pa so se še bolj žalostno razkosali. Pri njih geslo "enotna fronta" najbrž pomeni, da je vsak komunist sam zase "enotna fronta". Je smešno, a žalostno ob enem, kajti v Jugoslaviji bi bila trezna, konstruktivna, enotna delavska stranka potrebna ne le v interesu delavskega ljudstva, ampak tudi v interesu Jugoslavije kot take. Sedaj se med njenim delavstvom precej polemizira o ujedinjevanju, in morda ni daleč čas, ko bo Jugoslavija imela delavski pokret, kateri bo vreden tega imena. Upamo, da bo novi dnevnik storil vse kar bo v njegovih močeh, da se jugoslovansko delavstvo združi za socialistično delo pod zastavo mednarodnega socialističnega gibanja.

AKO STE PREJELI OBVESTILO,

da Vam je naročnina potekla, jo obnovite čim prej. Boljše je, da ste sedaj točni, mesto da bi obnovili naročnino šele potem, ko bi Vam bil list že ustavljen. Ako mogoče, pridobite kakega novega naročnika.

Akcija za dom J. S. Z. in "Proletarca".

Meseca aprila prošlo leto smo šli pred naše delavstvo in mu predložili načrt po katerem bi J. S. Z. prišla do sredstev, ki bi ji omogočila zgraditi svoj socialistični delavski dom.

Kako potreben bi bil tak dom, je bilo v Proletarcu že večkrat pojasnjeno, posebno v začetku kampanje. Naše aktivnosti so ovirane radi nedostajanja prostorov. Delavski domovi, zgrajeni za pospeševanje aktivnosti organiziranega delavstva, so neprecenljive važnosti. Žal, da se je med jugoslovanskim delavstvom premalo zavedamo.

Načrt, odobren na seji eksekutive, ki je bil priobčen v Proletarcu aprila 1925, določa:

V svrhu, da pridemo do gmotnih sredstev za gradnjo doma, se organizira akcija na delniški podlagi, kakor je določil IV. redni zbor JSZ.

Delnice so po \$25. Noben posameznik ne more vzeti več kot šest delnic. Kontrolo morajo ohraniti klubi in J. S. Z. kot celota. Za klube, slovensko sekcijo JSZ. in JSZ. kot celoto ni omejitve v nabavljanju delnic. Ko bo podpisanih za \$25,000 delnic, se ustanova inkorporira in delnice izdajo.

Vse vsote, prispevane za gradnjo doma JSZ., se nalagajo pod imenom Building Fund J.S.F. Porabiti se ne smejo v noben drug namen. Vsak delničar (klub ali posameznik) ostane lastnik svoje vsote. Agitacijsko delo vrši poseben odbor treh članov, zvan "stavbinski odsek", izvoljen izmed članov eksekutive JSZ. Finančno poslovanje pregleduje nadzorni odbor JSZ.

Meseca aprila 1925 smo pričeli pobirati vplačila na delnice. Do 31. decembra 1925 so obljubili sodelovati in poslali svoja vplačila sledeči:

	Štev. delnic	Vplačano	Obveznost
Slovenska sekcija JSZ.	220	\$ 400.00	\$5,100.00
Klub št. 1, Chicago, Ill.	120	1,000.00	2,000.00
Klub št. 184, Lawrence, Pa.	1	5.00	20.00
Klub št. 10, Forest City, Pa.	1	25.00	—
Klub št. 49, Coolinwood, O.	2	30.00	20.00
Klub št. 118, Canonsburg, Pa.	2	50.00	—
Klub št. 45, Waukegan, Ill.	5	50.00	75.00
Klub št. 37, Milwaukee, Wis.	2	10.00	40.00
Klub št. 114, Detroit, Mich.,	4	100.00	—
Klub št. 41, Clinton, Ind.	2	50.00	—
Klub št. 50, Virden, Ill.	1	25.00	—
Klub št. 47, Springfield, Ill.	1	25.00	—
Klub št. 222, Girard, O.	2	50.00	—
Klub št. 235, Sheboygan, Wis.	1	25.00	—
Klub št. 27, Cleveland, O.,	2	40.00	10.00
Klub št. 242, Cliff Mine, Pa.	1	25.00	—
Klub št. 224, Pullman, Ill.	1	25.00	—
Klub št. 225, Avella, Pa.	1	25.00	—
"Nada", št. 102, SNPJ, Chicago, Ill.	4	20.00	80.00
Posamezniki:			
Andrew Miško, Chicago, Ill.	6	30.00	120.00
Angeline Tich, Chicago, Ill.	4	100.00	—
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	4	25.00	75.00
Vinko Ločniškar, Chicago,	1	25.00	—
Chas. Pogorelec, Chicago,	4	50.00	50.00
John Rayer, Chicago,	2	5.00	45.00
Filip Godina, Chicago,	1	10.00	15.00
Vietor Zupančič, Chicago,	1	5.00	20.00

	Štev. delnic	Vplačano	Obveznost
Frank Alesh, Chicago,	4	20.00	80.00
Frank Omahen, Chicago,	2	10.00	40.00
John Olip, Chicago,	4	50.00	50.00
Annie in Louis Britz, Lawrence, Pa.	1	25.00	—
Fred A. Vider, Chicago,	1	5.00	20.00
John Kosin, Girard, O.	1	25.00	—
Martin Judnich, Waukegan, Ill.	1	10.00	15.00
Ivan Molek, Chicago, Ill.	2	18.50	31.50
Josef Čebular, Vandling, Pa.	1	5.00	20.00
Joseph Steblay, Chicago,	1	25.00	—
John Terčelj, Štrubane, Pa.	1	15.00	10.00
Marko Tekave, Canonsburg, Pa.	1	5.00	20.00
Anton Kravanja, Chicago, Ill.	1	15.00	10.00
John in Mary Fradel, Latrobe, Pa.	1	5.00	20.00
Anton Vičič, Chicago, Ill.	1	18.00	7.00
Louis Kužnik, Grayslake, Ill.	1	5.00	20.00
John Thaler, Chicago, Ill.	1	25.00	—
John Turk, Chicago, Ill.	2	10.00	40.00
Otto Dernull, Chicago,	1	5.00	20.00
Carolina M. Dobrenik, Chicago,	1	5.00	20.00
Frank S. Tauchar, Chicago,	1	5.00	20.00
John Langerholc, West Newton, Pa.	1	25.00	—
Anton Zornik, Herminie, Pa.	1	15.00	10.00
R. J. Zavertnik, Chicago, Ill.	1	5.00	20.00
Mihael Keber, Dixon, Ill.	1	25.00	—
Joseph Oven, Chicago,	2	10.00	40.00
A. Chater, Renton, Pa., klub. št. 233,			
prispevek		5.00	

Skupna vplačila v letu 1925\$ 2,621.50
Izdatki v letu 1925 (za poslovne knjige) 9.10

Blagajna dne 31. decembra 1925\$ 2,612.40
Obveznosti delničarjev (brez slov. sekcije JSZ.)... 3,083.50

Skupaj \$ 5,695.90
Obveznost slovenske sekcije JSZ. 5,100.00

Skupaj \$10,795.90

Gotovina stavbinskega fonda je naložena v Jugoslovanskem stavbinskem društvu v vsoti \$2,175.00 v delnice "C". Denar se lahko dvigne vsaki čas. Če se ga dvigne prej predno dozore delnice (stavbinskega društva), nam plačajo obresti od dneva vložka do dneva dviga po 5%, v nasprotnem slučaju pa se nam vsota obrestuje z nad 6%. Na čekovnem računu je bilo dne 31. decembra 1925 \$437.40.

Člani te ustanove, označeni v tem seznamu, so obljubiti vzeti 432 delnic in jih plačali nekateri v celoti, drugi jih plačujejo na obroke.

Imena tistih, ki so delnice obljubili vzeti, niso pa poslali zanje še nikake vsote, niso objavljena v tem poročilu.

V drugi polovici prošlega leta nismo vodili za stvar skoro nikake kampanje. Če se to vpoštevata, je odziv za začetek zadovoljiv. V tem letu se bo stavbinski odbor potrudil, da bo agitacija za dom živahnejša, kajti v interesu našega gibanja je, da hitimo tudi s tem delom.

Frank Zaitz,
tajnik stavbinskega odseka J.S.Z.

Ali kedaj vprašate vašega prijatelja, čemu ni naročen na "Proletarca?"

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

DOPIS IZ LATROBE, PA.

Društvo št. 318, SNPJ., Baggaly, Pa., je na letni seji decembra prošlo leto sklenilo, da bo tudi v bodoče ostalo v "Izobraževalni akciji JSZ." in jo podpiralo. Sklep društva je pozdraviti in je vreden posnemanja.

Socialistični klub št. 178 bo imel sejo četrto nedeljo v tem mesecu (24. jan.) ob 2 popoldne v Slovenskem domu v Pipetownu. Udeležite se je polnoštevilno. Dnevni red je važen in zato je potrebno da ste vsi navzoči.

Sodrug in sodruginja, ni dovolj da smo ustanovili socialistični klub. Skrbeti moramo, da bo klub aktiven, to pa more biti edino tedaj če bomo mi vsi aktivni. Utrujate svojo organizacijo, pridobivajte ji novih članov, agitirajte za naše liste.

Koga sprejemajo socialistični klubi za svoje člane in članice? Vsakega, ki se zaveda da je delavec, vsakega ki ve da se more položaj delavskega ljudstva izboljšati samo z borbno organizacijo. Rojaki delavci, pridružite se našemu klubu!

Mary Fradel.

VESELICA DRUŠTVA "SLOVENSKI DOM" V CHICAGI.

CHICAGO, ILL. — Znano društvo "Slovenski Dom", št. 86 SNPJ., ki ima svoj "headquarter" na "Nort Side", priredi v soboto dne 23. januarja ob 7. zvečer v dvorani SNPJ. veliko veselico in plesne tekme. V velikih ameriških dnevnikih ni nič nenavadnega, da ponujajo dobitke ne da bi se bilo treba zanje posebno truditi. Društvo "Slovenski Dom" bo dalo udeležencem svoje veselice enako priložnost. Vsakdo, ki bo dal svojo obleko v garderobo, dobi številko, kakor vselej. Toda to pot vam številka lahko prinese dobiček, kajti eni jih gotovo dobe. Pazite na naznanila na veselici.

Ljubitelji valčka bodo imeli priliko pokazati svojo spretnost v plesni tekmi. Par ki ga bo plesal najbolje, dobi nagrado. Ali vsi niso ljubitelji valčka. Mladina se zanima danes za Charleston, ki je ples premetavanja nog vse križem. Tisti ki to znajo, se bodo lahko udeležili charlestonske plesne tekme. Dvojica ki ga bo najbolje plesala bo pozvana na oder po nagrado.

Godbo bomo imeli dobro in skrbeli bomo, da ne bo nikomur dolgčas. Vstopnina je 50c za osebo. Članstvo SNPJ. v Chicagi in okolici, vse druge prijatelje našega društva in ljubitelje dobre zabave vabimo, da pridejo v soboto 23. januarja v dvorano SNPJ. — Član društva.

SEJA KLUBA ŠT. 1 BO 22. JANUARJA.

CHICAGO, ILL. — Redna seja kluba št. 1 se vrši v petek dne 22. januarja v dvorani SNPJ. Na dnevnem redu poročila raznih odsekov, letno poročilo tajnika, poročilo odseka za sestavo štatuta našega pevskega zbora "Sava" itd. Po izčrpanem dnevnem redu diskuzija. Vabimo vse, ki se strinjajo z delom kluba št. 1 in so pristaši socialistične stranke, da pridejo na to sejo in pristopijo v klub. Oglasite se pri tajniku kluba, bodisi na seji ali v uradu J. S. Z., ki vam bo dal pristopne karte. — P. O.

NAVADEN ČLOVEK.

CHICAGO, ILL. — Čisto navaden človek je napravil veliko zmešnjavo in jo pritiral tako daleč, da ni nihče več vedel kdo je komu mož in kdo komu žena in kdo komu oče. Vse je bilo narobe, jok, pojasnjevanja, zgražanja in tako dalje. In potem se je stvar tako srečno razčistila, da je bilo veselja na mernike.

Vse to, dragi prijatelji in prijateljice, boste imeli priliko videti, če pridete v nedeljo dne 24. januarja ob 2:30 popoldne v dvorano SNPJ., kjer bo vprizorjena igra "Navaden človek". Tri dejanja ima ta igra in smejali se boste vseskozi. Kdor je dobrega in mehkega srca, se bo pa lahko tudi malo jokal in simpatiziral z nesrečnim Vičentijem Petrovičem, ki se je pričel ženiti na starost in se vsled tega neznansko pomladil; alo, potem pa je kar naenkrat izgledalo, da je njegova izvoljenka žena drugega, in tedaj šele pride prilika za jok, takoj nato pa kaže znamenje na smeh.

Noseri, ne bo vam žal če pridete na to igro, žal pa vam bo, ako ne pridete. Po igri bo plesna zabava. Vstopnina običajna. — P. O.

ALI STE PEVEC IN IMATE VESELJE DO PETJA?

CHICAGO, ILL. — V Chicagi obstoje štiri slovenska pevska društva, katera ne bazirajo na verstvu, in poleg teh par cerkvenih pevskih zborov.

Lira, Sava in Slovan so stara pevska društva. Zbor Triglav v So. Chicagi je bil ustanovljen v poznejšem času in je imel prošlo jesen svoj prvi koncert.

Priredbe naših pevskih zborov niso privlačne, toda Slovan in Triglav na južni strani sta imela na svojih zadnjih priredbah več udeležencev, kakor Lira in Sava v Chicagi.

Naš narod ljubi petje. Ne poseča pa koncertov ki jih prirejajo naši pevski zbori. Namreč, ne poseča jih v taki meri kakor bi bilo v interesu zborov potrebno. Vzrok je, kakor pravi Mladinec v seriji svojih člankov o jugoslovanskih pevskih zbora, da so med njimi (slovenskimi, hrvaškimi in srbskimi) samo štirje v vsi Ameriki, o katerih se lahko reče da so dobri pevski zbori, in samo eden v vsi Ameriki, ki lahko nastopa v težkih skladbah.

Vzrok pomankanja zanimanja za koncerte naših pevskih zborov je torej po tej razlagi v tem, da so koncerti slabo izvajani. Slabo izvežbani pevci ne morejo lepo peti. Kajti petje je stvar, za katero mora imeti človek prvič dar, in drugič, trdno voljo učiti se peti. Brez vztrajne vaje in neprestanega zanimanja za petje se pevec, ki ima lahko dober glas in posluš, ne more izvežbati za dobrega pevca.

Kot že poročano, je moški pevski zbor "Sava" v Chicagi na par svojih sestankih razpravljal o reorganizaciji zbora. Zaključil je skoro soglasno, da se pridruži socialističnemu klubu št. 1, kar mu lahko da enake nove energije in pot do uspeha, kot jo je dobilo "Slovensko dramatično društvo" potem ko se je združilo s klubom št. 1.

Klub št. 1 je na svoji seji meseca decembra predlog za pridruženje sprejel in izvolil poseben odbor, ki ima s sodelovanjem članov pevcev sestaviti nov štatut za

zbor "Sava", kateri bo predložen v odobritev klubovi seji dne 22. januarja.

Kakšne ugodnosti bi imela "Sava" vsled tega da postane del kluba št. 1? Predvsem, s tem pridruženjem odpade od zbora gospodarska odgovornost, in posvetil se bo petju popolnoma. Na koncertih bo imel za seboj sodelovanje vsega kluba, kar mnogo pomeni.

Zbor "Sava", tak kakor je, ni idealen pevski zbor in v danih razmerah ni mogel postati. Le vztrajnosti gotove skupine pevcev se ima večina slovenskih in drugih jugoslovanskih pevskih zborov v Ameriki zahvaliti, da eksistirajo, in to velja tudi za "Savo", ki je premagovala gospodarske težkoče vzlic temu da ji občinstvo ni nobenkrat nudilo kake posebne opore.

Reorganizacija "Save" ima sedaj pred seboj to nalogo, da dobi v zbor čim več mogoče novih pevcev in se ga tako pojača do najvišje mogoče mere. Vsi, ki imajo možnosti da se razvijejo v dobre pevske moči, so zboru "Sava" dobrodošli. Pevske vaje se vrše vsaki tork v dvorani SNPJ., 2657 S. Lawndale Ave. Prično se točno ob 8. zvečer in trajajo do desetih. Točnost je absolutno potrebna. Naš sedanji zborovodja je Arno Marija Hess, ki je eden izmed najboljših učiteljev petja in je sam umetnik.

Klubovi stroškovi s pevskim zborom bodo znašali na leto okrog \$700. Naravno, da bo ta vsota povrnjena s koncertnimi priredbami zbora, če že ne vsa, pa vsaj glavni del; to pa le v slučaju, ako bi imeli dva koncerta na leto, ali pa več predstav združenih s petjem. Klub št. 1 je pripravljen sodelovati da postane "Sava" eden najboljših jugoslovanskih pevskih zborov v Ameriki. Ali da to postane, je največ odvisno od pevcev. Priliko imamo, ustvariti v Chicagi enega prvovrstnih pevskih zborov. Prvi koncert "Save", ki se bo vršil enkrat v tem letu, bo pokazal, v koliko smo sposobni napredovati in kje so meje našemu napredovanju. — c.

MAŠKARADA UDRUŽENJA ŠT. 20, J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — Udrúženje št. 20, J. S. Z., priredi v soboto 23. januarja na 2250 Clybourn Ave. maškarnado zabavo s sledečim vsporedom:

1.) Pozdravni govor, Peter Kokotović.
2.) "Internacionala", svira tam. zbor "Crvena Zvezda".

3.) Produkcija "Čiča Mija Bačvanin" od Zmaja Jovana Jovanovića, izvajajo B. Stojanović in G. Maslač.

Pričetek priredbe ob 7:30 zvečer. Vstopnina za moške 35c, za ženske 25c.

Najboljša maske dobe nagrade. Vabimo vse sodruge in simpatičarje, da nas v soboto 23. januarja posestijo in se zabavajo v veseli družbi. — Odbor.

POJASNILO H KRITIKI "AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA."

Na javni poziv javni odgovor, to želi s. Molek. Bodi ustrezno.

"Potovanje in premišljevanje nekega bankovca" je nekoč opisal Janez Mencinger. Podobno reč, kot je Molekova "Dolarjeva povest", sem nekoč čital v "New York Call Sunday Magazine".

Par besed glede plagiranja.

S. Molek kot časnikar ve dobro, da bi bila skoro vsa prva stran slov. listov v Ameriki prazna, ako ne bi bilo plagiranja. Plagira se nešteto člankov, strižejo se starokrajske novice iz ljubljanskega "Jutra" in drugih

listov. To vse se lahko imenuje plagiranje ali pa literarna tatvina, ker dela se oboje. Gotovi vrsti plagiranja se slov. listi v Ameriki ne morejo izogniti, ako hočejo prinašati dnevne vesti. Lahko bi pa označili, kar bi bilo tudi pošteno, kdo piše gotove članke in kje je vir raznih novic. Ali naj se v očigled tega kdo čudi "Društvu slov. književnikov", katero grozi, da se bo obrnilo na jugoslovansko poslaništvo v Washington, D. C. radi literarnih tatvin, ki jih prinašajo slov. listi v Ameriki? Slovenski književniki so prišli na dan z imenitno idejo, samo bojim se, da ne bodo ničesar dosegli.

"Cikanje, direktno ali indirektno, na plagijatstvo ni šala". To je dobro povedano. Ako je s. Molek brez greha, naj pogradi kamen in ga vrže v me.

Anton Slabe.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ" so vplačala društva, socialistični klubi in posamezniki v decembru kot sledi:

Štev. in kraj društva.	Vsota.
115, SSPZ, Helper, Utah	\$ 2.00
131, SNPJ, Chicago, Ill.	1.00
214, SNPJ, Mullan, Idaho	2.04
47, SNPJ, Springfield, Ill.	2.00
184, SNPJ, Springfield, Ill.	3.00
209, SNPJ, Nokomis, Ill.	2.00
74, SNPJ, Virden, Ill.	1.00
174, SNPJ, Krayn, Pa.	9.00
14, SNPJ, Waukegan, Ill.	12.00
318, SNPJ, Baggaley, Pa.	4.00
267, SNPJ, Sublet, Wyo.	3.00
245, SNPJ, Lawrence, Pa.	1.50
27, SNPJ, Frantenac, Kans.	1.00
225, SNPJ, Edison, Kans.	2.00
388, SNPJ, Pursglove, W. Va.	2.00
119, SNPJ, Waukegan, Ill.	12.00
275, SNPJ, Maynard, O.	1.00
64, SNPJ, West Newton, Pa.	18.00
120, SNPJ, Gallup, New Mex.	2.00
244, SNPJ, Kaylor, Pa.	3.00
426, SNPJ, Clairton, Pa.	1.00
97, SNPJ, Bessemer, Pa.	1.00
86, SNPJ, Chicago, Ill.	1.00
36, SNPJ, Willock, Pa.	4.50
477, SNPJ, Cleveland, O.	1.50
213, SNPJ, Clinton, Ind.	2.00
95, SNPJ, Oglesby, Ill. (nabrano na seji)	7.85
1, SNPJ, Chicago, Ill.	6.00

Klubi J. S. Z. in Posamezniki.

41, Clinton, Ind.	4.00
47, Springfield, Ill.	2.00
69, Herminie, Pa.	1.00
1, Chicago, Ill.	2.50
181, Lloydell, Pa.	2.00
45, Waukegan, Ill.	12.00
175, Moon Run, Pa.	6.00
CANONSBURG, PA.: Po 50c: Fr. Pogorelecnik, John Chesnik; Jack Baloh 25c, (poslal J. Chesnik) skupaj	1.25

Skupaj \$139.14

Tajništvo J. S. Z.

Naša agitacija.

Piše Chas. Pogorelec.

Nov klub J. S. Z. v Neffs, O.

Zadnjič sem v svojem opisu agitacije po vzhodnem Ohio omenil, da sem bil tudi v naselbini Neffs, toda vsled aranžme drugih shodov po bližnjih naselbinah v tistem času mi ni bilo mogoče ustaviti se v Neffsu dovolj dolgo da bi organizirali sestanek za ustanovitev socialističnega kluba. Govoril sem sicer s par somišljeniki, predvsem s sodrugom Mavrijem, ki so obljubili pričeti z delom da pride tudi Neffs v vrste J. S. Z. Na 1. januarja so sklicali sestanek, katerega se je udeležil tudi s. Anton Garden, tajnik Ohijske konference J. S. Z. Klub je bil ustanovljen in pristopilo je vanj trinajst članov in članic. Tajnik kluba je s. Mavri. Tako je naselbina Neffs pričela Novo leto. Vsi znaki kažejo, da bo klub dobro napredoval.

Klub JSZ. v Neffsu je osmi, ki se je ustanovil v Ohiju tekom zadnjih par mesecev. Pričakuje se ugodnih poročil o delu za ustanovitev kluba JSZ. tudi iz West Parka, O.

Peta konferenca J. S. Z. v Ohio.

V nedeljo 28. februarja se bo v Slovenskem domu v Girardu, O., vršilo peto zborovanje Ohijske konference socialističnih klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. To bo ena največjih in najvažnejših konferenc jugoslovanskega socialističnega delavstva v državi Ohio. Potrebno je, da pošljejo vsi klubi in društva Izobraževalne akcije svoje zastopnike v Girard. Razprave bodo važne in od zanimanja za to konferenco ter njenih sklepov je odvisno, kakšen bo bodoči razvoj socialističnega gibanja med jugoslovanskim delavstvom v Ohio. Zadnja konferenca, ki se je vršila v Barbertonu, je bila uspešna, kar potrjuje napredek organizacije in od tistega časa povečane aktivnosti klubov na agitacijskem in prosvetnem polju.

Naša agitacija v Illinoisu.

Dne 31. decembra (na Silvestrov večer) je priredil klub št. 60 v Gillespie zabavo, katera se je vršila v Benldu. Udeležba je bila dobra. Ta veselica je bila ob enem shod, na katerega je bil povabljen tajnik JSZ. Uspeh je bil dober, posebno v moralnem oziru. Klub št. 60 je bil ustanovljen meseca julija prejšlega leta. Bile so težave, toda z vztrajno agitacijo, posebno od strani sodruga Kallana, ki je tajnik kluba, se jih je premagalo in danes šteje klub enaindvajset članov.

Nov klub v Livingstonu, Ill.

Naslednjih par dni sva se s sodrugom Kallanom podala na agitacijo v Livingston. V nedeljo 3. januarja smo imeli sestanek in ustanovili klub JSZ. z desetimi člani. Tajnik kluba je s. John Erjavec. Ta naselbina je bila pred vojno močno zastopana v socialističnem gibanju. Razen kluba so imeli tudi pevski zbor, ki je vedno sodeloval pri klubovih prireditvah. Klub in zbor sta dobro uspevala.

V vojnem času je klub prenehal z aktivnostmi, ravno tako tudi pevski zbor. V naselbini je nastalo, kar se delavskega gibanja in prosvetnega dela tiče, mrtvilo. Sedaj, ko je klub zopet organiziran, ji bo dal novo življenje, in sodrugi so obljubili nadomestiti kar so v zadnjih letih zamudili. Tudi pevski zbor bodo re-

organizirali in tako bosta z vzajemnim sodelovanjem delovala za utrditev socialistične misli in pojačanje socialistične stranke. Pri agitaciji nam je veliko pomagal s. Morsi, tajnik društva SNPJ. Dobili smo precej naročnikov "Proletarcu" in novemu angleškemu socialističnemu tedniku "American Appeal".

Naš obisk v Stauntonu.

Šla sva tudi v Staunton. Sklicali smo sestanek, ki pa ni bil zadostno obiskan, da bi mogli organizirati socialistični klub. Vršil se je na delavnik. Večina rojakov je vposljena v oddaljenih premogovnikih, kar pomeni, da se njihove delovne ure precej povečajo vsled zamude časa, ki ga imajo s hojo na delo in z dela. Zjutraj je treba rano z doma, zvečer prihajajo pozno domov. V takih okolščinah se človeku ne ljubi prihajati na seje, ker je izmučen, in misli le na počitek. Kajpada, v poštev je treba vzeti tudi razne izgovore, s katerimi se delavci branijo pristopiti v socialistično organizacijo. In izgovorov je toliko — za vsak slučaj vsakojakih! Dlakocepstvo, osebnosti, priučenosti, in take stvari služijo za dežnik tistim ki se branijo pristopiti v socialistično organizacijo. Zavedno delavstvo v Stauntonu bo šlo preko njih in prej ali slej ustanovilo postojanko, ki bo vršila vzgojevalno in propagandistično delo v smislu socialističnih načel. Na tiste delavce, ki se zavedajo važnosti aktivne organizacije in škode ki jo povzroča neaktivnost, apeliram, da se z vso resnostjo zavzamejo za delo v socialistični organizaciji in s svojimi močmi pripomorejo v borbi za boljšo bodočnost delavskega ljudstva.

V Stauntonu je bilo pred vojno močno socialistično gibanje, toda vojna furija in "stoodstotni" bigotizem ima zaslugo, da tega danes tam ni. Stotine socialističnih organizacij je bilo razbitih v vojnem času in ta val je precej močno zadel tudi Staunton. Ali socialistična ideja še vedno tli v srcu zavednih delavcev, čeprav so njihove vrste zmanjšane. Situacija se zaobrača. Socialistična stranka je na potu navzgor. Najbrž ni več daleč čas, ko bo socialistična misel in delo v Stauntonu dobilo svoj nekdanji zamah.

Bridgeville, Pa., v vrstah J. S. Z.

J. S. Z. je dobila eno postojanko več z ustanovitvijo socialističnega kluba v Bridgeville, Pa., v katerega je pristopilo enajst članov in članic. Tajnik kluba je s. Dernošek.

Razveseljivo je, da je v J. S. Z. vedno več klubov, okoli katerih se koncentrira vse kulturno delo naprednega življa v naselbini. Noben klub JSZ. nima vzroka pritoževati se, da je neaktiven radi pomankanja dela. Vsak naj si uredi svoj delokrog po razmerah in okolščinah, ki vladajo v naselbini.

V agitaciji za razširjenje "American Appeal" so naši sodrugi in klubi, posebno nekateri, pokazali vso svojo žilavo vztrajnost in požrtvovalnost. Medtem ko se brezbržni delavci zadovoljujejo z zabavljanjem in obrekovanjem naših aktivnih delavcev, gredo slednji svojo pot naprej v borbi za svoja načela, za pravice delavstva in za svoj veliki cilj — socialistično uredbo.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako tretjo nedeljo popoldne. Seja tretjo nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

NAŠI ODRI.

“Pohujšanje v dolini šentflorjanski”.

Eno izmed najboljših satiričnih del Ivana Cankarja je “Pohujšanje v dolini šentflorjanski”, farsa v treh dejanjih. Izčrpek te igre je bil v “Proletarcu” že parkrat objavljen, zato ga ne bom ponavljal. Dne 10. januarja t. l. jo je vprizoril socialistični klub št. 45 v waukeganskem Slovenskem narodnem domu. Pred nekaj leti jo je igralo v Chicagi Slovensko dramatično društvo, ki se je pozneje združilo s klubom št. 1. Ako je bila igrana še kje drugje v Ameriki, mi ni znano.

“Pohujšanje” ni lahka igra. Zahteva velik oder, precej scenerije in “navlake” ter dobre igralce. Dobre igralce sicer zahteva vsaka, tudi slaba igra. Kar se tiče odra v Slovenskem narodnem domu v Waukeganu, je dovolj prostoren, a vzlic temu bi si ga človek želel malo drugačnega kakor je. Scenerija je bila primerna. In igralci ter igralke?

Peter, drugače Krištof Kobar, umetnik in razbojnik, Jacinten ljubljene, je bil Martin Judnič. Martin igra z velikim zanosom in čustvi. Ima pa napako, da kljub svoji lepi govorici in poudarjanju uniči za avdienco mnogo besed, ker pridejo do nje v nerazločnih zvokih, posebno takrat kadar govori obrnjen vstran od občinstva. Če se odvadi tega, pa bo popravil svoj največji nedostatek. Martin Judnič je eden naših najboljših igralcev, toda izpopolnjevanju so pristopni tudi dobri igralci, in pristopni so mu ravno zato ker so dobri.

Jacinta, njegova ljubica, je ena izmed najlepših ženskih vlog v Cankarjevih igrah, vsaj kolikor jih jaz poznam. Če kje, ima nadarjena igralka v tej vlogi priliko pokazati svoj talent za oder, ako ga ima. To prilžnost sicer nudijo tudi takozvane podrejene vloge, ampak pri nas imamo navado ceniti v polni meri samo “glavne” vloge. Jacinto je igrala Mary Pierce. Mary je “American speaking” Slovenka, toda zna poleg ameriškega gladko tudi slovenski jezik. Precj besed je napačno naglašala, kar ji je v naših razmerah oprostiti. Vendar pa se bodo morali igralci na slovenskih ameriških odrih bolj potruditi v pravilnem izgovarjanju in naglašanju besed, ako hočejo napredovati in dvigniti ugled slovenske dramatike med slovenskimi Amerikanci in obratno. V prvem dejanju je bila veliko preliha. Ko pride igralec ali igralka na oder, mora biti, če hoče dobro igrati, potopljen v karakter, kakršnega predstavlja. Ne sme pa pozabiti, da ne govori samo za prostorni oder, na katerem se izgubi mnogo glasu, ampak za občinstvo. Že na prvih skušnjah mora vsakdo iskati primerno moč svojega glasu z vidika, kakor da igra tudi na skušnjah pred polno dvorano.

Kar se tiče mimike, je bila Mary Pierce na mestu. Ugajala mi je najbolj v zadnjem dejanju. Njena obleka v tem je popolnoma odgovarjala vlogi in tipu, ne pa v prvih dveh dejanjih.

Župan, vrhovni čuvaj doline šentflorjanske, je bil Frank Brus. Bil je dober župan, toda slab čuvaj, kajti pred 25. leti . . . Pa kaj bi tisto! Brus je igral zelo dobro, kakor treba v vlogi takega župana. Mati županja (Rozi Skala) je bila po županovem vzgledu dobra županja. Ampak pred 25. leti . . . Ne govori tako naglas, je rekla Petru in mu dala zahtevano vsoto.

Mrs. Skala je odgovarjala vlogi. Dacar, obsojeni grešnik doline šentflorjanske, je hvaležen tip. Igral ga je Andrej Možek, zelo dobro, in jaz sem bil prav zadovoljen z njim, istotako drugi. Gospa Dacarka (Rozi Šifrer) je pravilno rešila svojo vlogo. Ekspeditorica, druga grešnica (Frances Zakovšek), je s svojim velikim gosposkim klobukom, s smehljaji in prikimavanji, pritrdila, da je bila prav na mestu v tej farsii. Učitelj Šviligoj, jokava nedolžnost, je bil kot oseba dober tip, in če bi pokazal malo več “jokave nedolžnosti” v mimiki in govoru, bi se mu ne smelo ničesar očitati. Igral ga je John Homek. Zlodja je predstavljal Rudolf Skala. Ni igrača igrati zlodja, zapeljivca duš, v “Pohujšanju doline šentflorjanske”. Skala je bil dober v vseh prizorih. Maskiran je bil pravilno, odgovarjal je vlogi kot oseba, izvajal jo pa tako kot se jo mora. Ne bom pa rekel, da je bil popolen, ker take stvari baje ni. Popotnik, sirota iz doline šentflorjanske (John Gantar) je bil na mestu kot tip, igral je gladko in pravilno. Notarja, ki je živ paragraf v tej pregrešni, pohujšanja polni dolini, je igral Jakob Mesec. Vlogo štacunarja, zapitega vaškega oderuha, je imel John Zabukovec. Sitno štacunarko je predstavljala Anna Brus. Navadno je na naših odrih tako, da tisti ki imajo manjše vloge igrajo najslabše in mnogokrat se vlog niti ne nauče. Na tej predstavi so jih znali, in v kolikor se je kdo motil, se je motil zase, a avdiencia tega ni zapazila. Hinavsko pobožnega cerkovnika je igral Frank Pierce. Bil je dobro maskiran in igral je izborno. Vlogo Debeluharja, ki je policist in živa postava v vasi, je imel Louis Kužnik. Ne spominjam se, če zahteva njegova vloga, da mora izgovarjati besede počasi, s presledki, kakor da oznanja postaje pred odhodom vlaka na kakem večjem kolodvoru. Razumeli smo ga vsi, ker je govoril na glas in pridno svetil okrog sebe, Ampak razbojnika Kobarja bi Kužnik težko ujel.

Avdiencia je bila pozorna in tudi otroci, ki so neoločljivo združeni z našimi dramskimi priredbami, so bili mirni. “Usherjev” ni bilo, zato lahko rečem, da mir ni bil prisiljen.

Waukeganska naselbina ima precej dobrih diletantov obojega spola. Ima lepo dvorano in oder. Zato bi dobre predstave v Waukeganu ne smele biti redkost. Žal, da je v tej smeri še premalo kooperacije, ampak kjer je vztrajnost, tudi težje ovire premagajo.

Udeležba ni bila najboljša. Za tako predstavo vsekar premajhna. Udeleženci so bili z igro in igralci zadovoljni, dvomin pa, da bo klub zadovoljen z gmotnim uspehom, ki radi precejšnjih stroškov ne more biti velik. Ima pa zavest, da je častno izvršil svojo nalogo. — Z.

Priznanje in zahvala.

“Ameriški družinski Koledar” letnik 1926 je izšel sredi decembra. Razposlan je bil, kar je bilo naročil, do 22. decembra. Ostali so bili naročeni in razposlani do 9. januarja. Poznejšim naročilom smo udovoljili le toliko kolikor ga je zastopnikom preostalo, tega pa je bilo do sedaj le kakih petdeset izvodov.

“Ameriški družinski koledar” je popularna knjiga. Priznamo pa, da ga ne bi bilo mogoče tako hitro razprodati brez sodelovanja sodrugov in somišljenikov. Za kooperacijo jim izrekamo sodružno zahvalo.

Uprava “Proletarca”.

ZA ZAPADNO PENNSYLVANIJO.

Prihodnja konferenca J. S. Z. bo dne 7. marca na Meadowlandsu.

Na syganskem zboru "Konference klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ." je bilo zaključeno, da se naše prihodnje zborovanje vrši na Meadowlandsu, Pa., določitev časa pa je bila prepuščena odboru Konference.

Socialistični klub št. 118 v Canonsburgu je na svoji redni seji dne 10. januarja predlagal odboru Konference, da naj prihodnje zborovanje klubov in društev skliče v Meadowlandsu, kakor prvotno določeno, na prvo nedeljo v marcu to leto. Prične naj se ob 10. dopoldne.

Razlogi: Sodrugi John Terčelj, tajnik Konference, in sodrug Albert Hrast, odbornik konference, sta bila nedavno v Pittsburghu v uradu socialistične stranke okraja Allegheny na posvetovanju o pripravah za konvencijo socialistične stranke, ki se bo pričela na praznik mednarodnega delavstva dne 1. maja v Pittsburghu.

Ta konvencija bo velevažnega pomena, ne samo za ameriško socialistično stranko, ampak za delavsko gibanje v Ameriki v splošnem. Socialistična stranka HOČE naprej!

Na tem sestanku nam je urad okrajne organizacije toplo priporočal, naj sodelujemo, da bo ta konvencija ne le konvencija, ampak mogočna manifestacija zavednega delavstva za svoja prava. Program konvencije, združena z manifestacijo in raznimi priredbami, bo obširen. Dva zastopnika okrajne organizacije bosta prišla na našo bodočo konferenco in pojasnila pripravljeno delo ter apelirala na nas za kooperacijo. Na bodoči naši konferenci bomo torej sklepali, kakšno delo bi prevzeli in v koliko bi bilo naše delavstvo v stanju pomagati konvenciji ameriške socialistične stranke do boljšega uspeha.

Naša konferenca se bo vršila V NEDELJO DNE 7. MARCA TO LETO V MEADOWLANDSU.

Zabeležite si ta datum. Skrbite, da ne bo niti ene naselbine v tem delu Pennsylvanije, ki ne bi bila zastopana na meadowlandski konferenci. Pri aranžiranju socialistične manifestacije in priredb v času konvencije socialistične stranke ne bo delovala samo socialistična organizacija okraja Allegheny, ampak vse organizacije v zapadni Pennsylvaniji in socialistična stranka države Pennsylvania.

Slovensko in drugo jugoslovansko delavstvo je v tem kraju močno zastopano. Dne 1. maja ima priliko pokazati svetu, da je zavedno. V teh dnevih prerodenja naše stranke ima priliko dokazati, da je sposobno za socialistično delo, in da hoče sodelovati v razrednem boju.

Konference prvo nedeljo v marcu naj se udeležijo ne le zastopniki klubov, ampak vsak sodrug, kateremu dopušča čas in sredstva biti ta dan v Meadowlandsu.

Apeliramo na društva Izobraževalne akcije JSZ., naj bodo polnoštevilno zastopana.

Pozivamo tudi društva, ki niso v Izobraževalni akciji JSZ., da pošljejo svoje reprezentante dne 7. marca v Meadowlands v svrhu sodelovanja za skupno delavsko stvar.

Naloga, ki jih imamo pred seboj, so precejšnje—so pravzaprav velike in se jih moramo lotiti z vso resnostjo in energijo. Računati moramo tudi s stroški, kajti brez sredstev je nemogoče delati. Da pridemo do financ, priporočamo klubom, da naj vsaki priredi zabavo ali kaj podobnega v prid konferenčne blagajne. Te priredbe naših klubov v ta namen naj se vrše še pred bodočo konferenco, ker nam bi to omogočilo imeti na dan konference pred seboj jasnejšo sliko, v koliko bomo mogli nuditi stranki z ozirom na njeno konvencijo sodelovanja.

Sodrugi in somišljeniki v Pennsylvaniji, pomnite, da je pred NAMI DELO IN AKCIJA. Za IZVRŠTEV dela je treba AKTIVNIH delavcev. Pokažimo, da smo ZAVEDNI DELAVCI in da se ne strašimo DELA. Če bomo sodelovali VSI, bo dela le nekoliko za vsakega. Če se jih ne bi odzvalo dovolj, bi bilo težko za tiste ki se ne STRAŠIJO dela niti v najtežjih okoliščinah. Zato sodrugi, to pot, vsi MED AKTIVNE!

Zadnja konferenca klubov JSZ. v Syganu je med drugim določila pričeti s kampanjo za razširjenje Proletarca v svojem delokrogu. V ta namen je znižala naročnino iz \$3 na \$2. Razliko plača ona iz svoje blagajne.

Ali se sklepi syganske konference v tem oziru izvršujejo kakor je v interesu naše stvari potrebno? Ali veste, da je razvijanje našega pokreta odvisno od števila čitateljev "Proletarca"? Če to veste, in če se zavedate, da je rešitev delavcev v njih samih, tedaj agitirajte med jugoslovanskim delavstvom za razširjenje "Proletarca".

Kampanja po sedanjih določbah traja do 1. marca. Vsak agitator naj vzame od novega naročnika \$2 za celo leto. \$1 doda konferenca iz svoje blagajne po prejemu potrebnih listin od agitatorja, oziroma iz upravnštva Proletarca.

Vprašajte se:

Ali je MOGOČE, ali ni, razširiti "Proletarca" tako, da ga bo imel pred očmi vsak slovenski delavec v tem delu Pennsylvanije?

Ali je VREDNO agitirati za socialistične liste, med katerimi zavzema "Proletarec" odlično mesto? Če je, čemu zanemarjati agitacijo?

Da, sodrugi in somišljeniki, "PROLETAREC" je vreden, da ga razširimo. Otresimo se mlačnosti vsi, in se oprimo resnega dela za delavsko vzgojo in za socializem.

John Terčelj, tajnik Konference klubov J. S. Z. v zapadni Pennsylvaniji.

BREZ NASLOVA

K. T.

Dne 14. januarja je mrknilo solnce. V Indiji je bil mrk popolen. Indijci, prežeti vraž in praznoverja, so molili, se kopali v sveti reki Gangi, in se razveselili, ko je zli duh zopet izbljuval solnce, katerega je požrl. Duhovniki si po vsakem mrku prilaste največ zasluge za obvarovanje svetlobe in za obvarovanje ljudi pred kaznijo hudobnih duhov. Indijci se bore za osvoboditev izpod Velike Britanije. Zaveznik angleškega imperializma v Indiji in na Kitajskem je ignoranca Indijcev in Kitajcev, kakor je ona zaveznik sedanje družabne uredbe v vseh "visoko civiliziranih deželah", kjer so se ljudje nekoč tudi bali solnčnega mrka in blazneli v svetem strahu, kadar se je dogodil. Solnčni in lunini mrk pride in odide. Nič ni nenavadnega v njem. Astronomi ga napovedo do sekunde natančno in povedo, kje bo viden. Mrk v glavah ljudi ne izgine tako naglo, v nekaterih sploh nikdar. Glave teh ležejo mrknjene v grob.

"Glas Naroda" zagotovo obljubuje, da bodo ameriški Slovenci postavili slepecem v Sloveniji Slepški dom. Ako je v Ameriki deset tisoč Slovencev, ki bi bili pripravljeni prispevati \$10 vsaki, tedaj bi se prerokovanje Sakserjevega dnevnika izpolnilo, če bi v staremu kraju resno hoteli zgraditi tak zavod. Ako pa Slovenci v Ameriki ne mislijo zbrati omenjene vsote, tedaj bodo slepci v Sloveniji zamanj čakali na svoj dom. Slabo je, da se tudi največje reveže izrablja v reklamne svrhe.

"Prvi tisočak je že tu," pravi "Delavska Slovenija", ki je poslala obupen klic na pomoč vsem federacijam kom, stranke in vsem podružnicam njene jugoslovanske sekcije. Poskusila je tudi s srečkami. "Prvi tisočak je že tu," je slovesno vzkliknila in ob enem želela še enega in nato še enega po vrhu. Prvega so zložili skupaj ljudje, ki niso naročeni na "D.S." in jo nečitajo. Kar so prispevali naročniki, bi ne zneslo niti \$200. Kakšen je list, ki ga podpirajo nenaročniki? Zakaj ga podpirajo? In čemu mu naročniki odrekajo podporo?

"D.S." je pustila v Milwaukee par tisočakov dolga. Pripovedujejo, da ji je toliko zaupal Frank Novak, ki sedaj izdaja svoj list "Vestnik". Korl Novak si grize nohte in se pritožuje nad Fr. Novakom, toda v "D.S." si ne upa zapisati proti "bivšemu" komunistu niti besedice. Tudi Francelj sumljivo molči. Oba si mislita, češ, "ti prvi udari, pa boš videl hudiča!" Oba imata strah pred tem zlodjem, pa se ga ogibljeta. Nahajamo se v znamenju kameleonskih značajev in Blaža Mrmolje.

V Clevelandu so izvolili odbor, ki bo pripravil vse potrebno za ustanovitev "Odbora za prosvetno pomoč v starem kraju". Potrebno je bilo, zato trikrat, Slava!

"Bogoljub" in "Glasnik Srca Jezusovega" sta dva najbolj razširjena slovenska lista v starem kraju. Njuni uredniki so bedasti, toda ne toliko da ne bi vedeli kako urejevati pobožne srednjeveške liste za nevedne ljudi in jih mentalno ohraniti v srednjem veku. "Odbor za prosvetno pomoč v starem kraju" ima pred seboj težko, toda hvaležno nalogo in polje. Samo to ne razumem, zakaj sta v tem odboru Tone Grdina in Mike Cegare,

ki spadata zaeno z "Bogoljubom" in lemontsko "Ave Marijo" med "pomoči potrebne". Dr. Kern je dejal, da bo "Odbor za prosvetno pomoč v starem kraju" tudi ameriškim Slovincem v korist. Bogzna, če je mislil na Grdino in Zupana, ko je podal to pomembno izjavo?

Mussolini stori kolikor je v njegovem interesu potrebno v prilog katoliške cerkve v Italiji in svete stolice. Še nikdar po ujedinjenju Italije ni imela katoliška cerkev pod savojsko dinastijo takih privilegijev kakor danes. In dobiva jih od dne do dne več. Anton Grdina je predsednik največje slovenske katoliške organizacije. Je ob enem ameriški državljani, kar danes radi moči ki jo ta dežela ima v svojem dolarskem grbu, veliko pomeni za tako osebo. Kako bi bilo, če bi Grdina in ostali odborniki KSKJ, spisali spomenico, v kateri bi našteali kaj počne Mussolinijeva vlada s Slovenci v Italiji, in jo poslali papežu, ter ga prosili: "Njihova svetost ima velik vpliv pri sedanjih italijanskih vladi. Prosimo svetega očeta, da naj posreduje v prid ginečih katoliških Slovencev v slavni Italiji." In tako dalje. Da bi bil pritisk še večji, bi podobno stvar lahko poslali tudi starokrajski Slovenci. To je veliko lažje, kakor pa "neprosvitljenim" ljudem delovati za prosveto.

V Chicagi so velike korporacije ustanovile posebno ustanovo za boj proti korupciji in drugim zločinskim virom. Pol milijona dolarja so prispevale v ta namen za začetek. Trgovska zbornica, žitna borza, odvetniška zbornica, komercialni klub in podobne korporacije in značilno, ker take akcije jasno priznavajo korumpirano značilno, ker take akcije jasno priznavajo korumpiranost ameriškega javnega življenja.

Nekdo me je opozoril na dopis nekega Prezla v "Glasu Naroda" z dne 30. dec., kjer pravi med ostalim: "V 'Proletarcu' se večkrat čita, da je daroval Mr. F. Z. \$1 za Proletarca. Lahko, da je položil dolar v miznico, naslednjega dne pa ga je nazaj vzel. Enega ali več..."

Potem pravi:

"... Vsakdo lahko prinese na dan vse tajnosti iz mojega izjvljenja. Seveda resnico mora govoriti, kajti na izmišljotino se ne bom oziral."

Predržan je ta Prezel! Hoče, da bi ljudje govorili o njemu samo resnico, zase pa si lasti pravico govoriti slabo o drugih. Ljudje slabih misli sodijo druge po sebi in se na ta način razgalijo. Prezel je sam povedal "tajnosti iz svojega življenja". V koliko je dopis njegov in koliko ni, ve urednik "G.N." Sicer pa: "Povej mi s kom občuješ in povem ti kdo si."

"D.S." apelira na delavstvo za prispevke v pomoč za pokritje svojih dolgov, kar je dvojni zločin. Ona zasluži, da bi jo podpirale kapitalistične agencije, katere vzgajajo "delavske" voditelje za razbijanje delavskih organizacij. Človek ki gospodari nad "D.S." in jo urejuje, ne more biti toliko neveden da se ne bi zavedal komu služi. Ako je zavedno v službi gospodarjev, je za komuniste čas da ga odstranijo. Ako je nezaveden provokator, je istotako čas, da najamejo človeka ki bo imel vsaj malo dostojnosti in čuta odgovornosti, čeprav so te reči "buržvazne čednosti".

Sovjetsko vlado na Ogrskem so vrgli socialisti. Nekje smo čitali da so jo sabotirale vse sosedne države, da je zagazila Ogrska pod Bela Kunom še v večji kaos

kot je bila poprej, in da so končno prišle v Budapešto rumunske čete in dale priliko Hortyju polastiti se vlade. Pôt mu je pripravil Bela Kun. "D.S." z dne 14. januarja z izredno črnim tiskom (da poveča naglas) konstatira, da gre za sluzga za padec Bela Kuna socialistom. V potrdilo svojega odkritja pravi: "Sam 'socialistični' voditelj ogrskih 'socialistov' je izjavil pred par meseci na kongresu nemških strokovnih organizacij, da so oni tisti, ki so največ pripomogli, da je padla sovjetska republika na Ogrskem."

Tako, in sedaj je vse jasno! Vendar pa bi bilo želeli malo več jasnosti v glavah pristašev lista kakor je "D.S.", ker bi potem ne hotele požirati takih budalosti za "čisto resnico" in za "duševno" hrano.

Ameriški Slovenci smo vzlic svoji nadnaprednosti tolerantni in izredno demokratični ljudje. Imamo npr. podporna društva, kjer se človek (ako je član) lahko potoži, kar ga teži, pa mu odleže. Ako je jezen na glavni odbor, ali na kogar koli, ima priliko "napraviti govor" in se pošteno izrobaniti. Predsedniki so navadno mirni in nič ne rečejo. Nekateri kriče tudi zato da bi prišli "v javnost", pa nimajo sreče. Ako bi znali delati "za narod" ali tudi drugače, pa bi dobili reklamo. Če ne znajo, se blamirajo kadar poskusijo, pa čeprav jim je bila prilika namenoma dana. Ne gre in ne gre.

Tistemu ki se ga tiče: Kdo si, ki se oglašas tam zadaj? Česa želiš in čemu?

Naznanjam vam za predpust tragično vest, da je progresivni blok nehal progresirati. Pri čiščenju ko-

rupcije se je prehladil, dobil naduho in šel za peč, kjer med odmori, kadar ne kašlja, zabavlja, laže in pripoveduje dolgočasne istorije. Progresivnemu bloku ni prav nič podoben. Sama kost in koža. Glava je prazna kakor posušena buča. "Jaz sem pri muski bil, sem muzikal, pa sem švoh prsi bil, sem se sferderbal." Tako nekako je pel šmarski šomašter, na katerega sem se spomnil ob tej žalostni priliki v veselem predpustnem času. Skoda!

Agitatorji na delu.

Naročnin so poslali:

Chas. Pogorelec na agitaciji v južnem Ill.	16
Anton Zagar, Chicago, Ill.	6
Math Vogrich, Bessemer, Pa.	4
Michael Cheligoy, Triadelphia, W. Va.	3
Louis Zoro, Triadelphia, W. Va.	3
John Krebelj, Cleveland, O.	3
Jennie Novak, North Chicago, Ill.	3
Anton Slobodnik, Crested Butte, Colo.	3
Joseph Ovca, Springfield, Ill.	2
Peter Zmrzlikar, Scofield, Utah	2
M. Gorenc, Arma, Kans.	2
John Mauri, Neffs, O.	2
Rud. Potochnik, Detroit, Mich.	2
Peter Kallan, Gillespie, Ill.	2
Ilija Bubalo, Johnstown, Pa.	2
Frank Rataic, Forest City, Pa.	2
Tony Zalar, Lloydell, Pa.	2
John Koplenik, Willock, Pa.	1
Rosie Jereb, Rock Springs, Wyo.	1
Angeline Tich, Chicago, Ill.	1
Frank Kramar, Farrell, Pa.	1
Frank Tauchar, Chicago, Ill.	1
Anton Miklič, Klein, Mont.	1
Joseph Presterl, Collinwood, O.	1
Andy Bertl, Darragh, Pa.	1
Jacob Kunstelj, Ely, Minn.	1
Louis Vodopivec, Wyano, Pa.	1
J. Robas, Piney Fork, O.	1
Jernej Kokelj, Irwin, Pa.	1
Nick Triller, Library, Pa.	1

Tudi največje premoženje je ustvarilo delo, toda ne delo kapitalistov.

DRUŠTVO

"SLOVENSKI DOM"

št. 86, S. N. P. J.,
CHICAGO, ILL.

priredi

v soboto 23. januarja v dvorani SNPJ.,
2657 So. Lawndale Ave.

VELIKO VESELICO

s plesno tekmo za nagrade.

VSTOPNINA 50c.

Pričetek ob 7. zvečer.

Nagrada za plesni par, ki bo imel prvenstvo v valčku, \$10; nagrada za plesni par, ki bo imel prvenstvo v "Charleston", enako. Pazite na številke, ki jih dobite v garderobi; tiste ki bodo naznanjene, so vredne \$5. Ne prezrite! Za vsestransko postrežbo bo preskrbljeno. Udeležite se te veselice v obilnem številu. — ODBOR.

Socialistični klub št. 49, J. S. Z.

priredi

v nedeljo 31. januarja

VELIKO VESELICO

v Kunčičevi dvorani, 15612 Waterloo
Road, COLLINWOOD, O.

VSTOPNINA 35c.

Igra Barbičev orkester.

Slovensko občinstvo v Collinwoodu in okolici vabimo, da nas dne 31. januarja poseti v obilnem številu. Da ne bo manjkalo zabave in da bo postrežba čim boljša, bo skrbel ODBOR.

Dramski odsek kluba št. 1, J. S. Z., Chicago, Ill.

vprizori

v nedeljo dne 24. januarja v dvorani S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave.

šaloigro v treh dejanjih

“NAVADEN ČLOVEK”

Spisal Branislav Gj. Nusić. Poslovenil Fr. Govekar.

Dvorana odprta ob 2:30 popoldne; pričetek igre točno ob treh.

Vstopnina 75c.

OSEBE:

Arsa Miličević, trgovec.....	Otto Dernull
Marija, njegova žena.....	Mary Kovach
Dušan, } njuna otroka.	John Rayer
Zorka, }	Tillie Udovich
Vičentije Petrović, višji uradnik v p.....	Joško Oven
Sofija Damnjanovičeva, vdova.....	Pauline Levec
Žarko, njen sin.....	Andrew Kobal
Jovanče Micić, trgovec iz Jagodine.....	Andrew Miško
Persa, njegova žena.....	Mary Oven
Nikola, sluga Miličevićev.....	Charles Renar

Godi se blizu Belgrada. Čas: sedanji, poletje.

Režiser Andrew Miško.

Med in po predstavi igra orkester.

Po igri ples in prosta zabava.

**V nedeljo 14.
marca drama**

HLAPCI

v petih aktih.
Spisal Ivan Cankar

V petek dne 29. januarja ob 8. zvečer predavanje v dvorani SNPJ. Predmet: “**DRUŽBA BODOČNOSTI**”. Predavatelj Ivan Molek. — Dne 10. februarja predavanje v dvorani SNPJ. o našem delavskem gibanju in slovenskih podpornih organizacijah. Predavatelj Frank Zaitz. V petek dne 19. februarja predavanje za mladino. Dne 19. marca o spolni higieni. Nadalje bomo imeli predavanja 30. aprila in 21. maja, vsa v dvorani SNPJ. Vstop vsakemu prost.

Dne 2. maja naša zadnja dramska predstava v tej sezoni.

WAUKEGANSKA POŠTA.

"Proletarec" zato ni dober list, ker ne hvali kumpiranih narodnjakov. Ti so proti vsakemu napredku v naselbini. Kdorkoli jim je na potu, ga skušajo na en ali drug način pokazati svetu kot zavajalca, goljufa, neznačajneža in krivca vse razdorov. Oglejte si te "narodnjake" od bližje. Koliko so storili in kaj store za delavstvo? V čem je njihova požrtvovalnost? Ni je! O, da. Povsod so tam, kjer je kaj cvenka. Ako ima ta ali ona organizacija kaj cvenka in je upanje, da se da pririniti blizu, se bodo prav gotovo drenjali okrog nje. Cilj jim je "biznis". Na baro mečejo petake in desete, nekaj procentov dobička, da si s tem pridobe zaupanje in spoštovanje. "Proletarec" slika te "narodnjake" in brezbarvne strankarske "nestrankarje" v pravi luči, zato ni "dober" list in ga sovražijo.

Včasih, kadar so naši narodnjaki posebno navdušeni za narodov blagor, kadar govore o naših slavnih možeh, o naših pesnikih in pisateljih, o naši lepi domovini, jih je dobro poslušati. O narod! otri si solze, odloži pipo in strmi! Niti svojih ožjih rojakov, ki so v resnici veliko storili za narod, katerih imena in dela poznajo drugi narodi, ti narodnjaški gromovniki ne poznajo. Kako žalostno vlogo igrajo ti glasniki svoje nezavedne ignorance!

Žalostna in uboga je zgodovina naše literature. Literati-proletarci so jo sezidali in večina njih je zapustila ta nehvaležni, napredni, hlapčevski, pobožni, narodnjaški in rodoljubni slovenski svet — vsled lakote.

Po njihovi smrti jih šele spoznavamo, povečujemo, a njihovih del ne poznamo.

Čudno in neumevno je, da delavstvo noče priznati sebe za to kar je. Vse, kar človek potrebuje za življenje, vse pridobitve v tehniki, vsa nešteta čudesa je ustvaril delavec s svojimi rokami in umom. Fizično in duševno delo je napravilo iz sveta eno ogromno delavnico. Ampak kdo uživa sadove dela? Ko bi ti delavci spoznali, kako važen je delavski razred v tem življenjskem vrtincu, ki mu pravimo sistem, bi ne bili razdeljeni v gospodarje in hlapce, ampak bi bili mi vsi skupaj samo delavci in bi delali zase. Naloga in dolžnost socialističnih organizacij je, da delavstvo pouče v tej resnici in ga privedejo na pota socialističnega mišljenja in razumevanja. V ta namen pridejo v poštev v prvi vrsti naša glasila. Za nas je najvažnejše glasilo "Proletarec". Socialistične organizacije imajo poleg širjenja listov in ožjega agitatoričnega dela tudi druge širše naloge: skrbeti za razvedrilo delavstvu z raznimi zabavami; prirejati shode, predavanja, debate, dramske predstave itd. Vse to delo mora biti koncentrirano sistematično in izvajano z dobro voljo vsega članstva. Socializem ne uči vere v bogove, ki bodo odrešili svet. Zadnje čase se pogostokrat sliši, da so socialistični voditelji krivi da delavci še nismo v paradižu. Debs je na shodu v Waukeganu, ki se je vršil za časa konvencije SNPJ, dejal med drugim, da on ni Mojzes, ki bi mogel delavstvo peljati iz puščave v obljubljeno deželo. In če bi imel tako moč in bi delavstvo peljal v paradiž, bi se hitro dobil kak premeten politik starih

LJUDJE

vedno upoštevajo tiste ki imajo denar shranjen na banki ali uložen na prvi vknjižbi (mortgage).

Denar vzbuja zaupanje, prinaša zadovoljnost, ustvarja dobroto in je začetek napredka.

Navada marljivosti napravi svet prijaznejši tudi za vas.

Svoje prihranke vlagajte v zanesljivo

KASPAR AMERICAN STATE BANK

Premoženje nad
\$20,000,000.00

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste
CHICAGO - - - - ILLINOIS.

PRODAJAMO PRVE HIPOTEKE IN HIPOTEČNE BONDE.

strank, ki bi ga odvedel nazaj v puščavo. To je Debsova razlaga o delavstvu, puščavi in obljubljeni deželi. In to pomeni:

Organizirajte se, jačajte svojo organizacijo in UČITE se, kajti samo inteligentno delavstvo bo sposobno za samovlado, samo razumne delavske množice bodo sposobne živeti in se vladati brez gospodarjev.

Tisti pa, ki mislite da poznate boljše metode kakor mi, ki ste sigurni, da bi bilo lahko že jutri boljše če bi voditelji pravilno delovali, pridružite se organizaciji do zadnjega, postanite njeni voditelji in nam odprite paradiž! Mogoče je, da se motite in da so besede cenejše nego dejanja. Ampak da boste na jasnem, je vredno poskusiti.

Nekaj slovenskih narodnih domov je že postavljenih. Slike vidijo svojih socialnih središč in navduše-

nje dviguje srca slovenskih proletarcev. Kako tudi ne? Revni kakor smo prišli v to deželo, z upom da obogatimo in se vrnemo v rojstni kraj, da uživamo sad svojih, nikoli uresničenih sanj, nam končno ni kazalo drugega kot privaditi se razmeram v katerih smo bili primorani ostati in trpeti. Narodni dom! Koliko lepih, prepričanih, upa polnih, narodnih in revolucionarnih besed je bilo zapisanih v tvojem imenu. Vsaka druga beseda je bila za slovenstvo, z delavstvom za delavce, za njegovo izobrazbo, boljše bodočnost, za njegov žep in za njegovo organizacijo.

Čakaš, gledaš, hodiš, vprašuješ. Nič! Narodni dom stoji ponosno in mirno. Tudi delavstvo stoji. Ampak obljube niso izpolnjene. Vse je obrnjeno na tisto stran ki je še nepopisana. Vi, ki ste izvoljeni, poprimite se dela!

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih!

TONY SEGINA, organizator.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.

Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213

Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.

V nedeljo od 11 do 12 dop.

ČAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. ČAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koksa in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, srede in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

Zastopnikom, ki razprodajajo koledar.

Zastopniki, ki še niso razpečali naročene izvide Ameriškega družinskega koledarja, in če izgleda, da bi jih ne mogli razprodati, naj nam jih nemudoma vrnejo, kajti naročila še vedno prihajajo, Koledar pa nam je pošel.

IŠČEMO PEVOVODJO.

Pevsko društvo "Prešeren" v Barbertonu išče pevovodjo za moški in ženski zbor. Kdor je zmožen tega posla in bi ga mogel sprejeti, naj piše za pojasnila na sledeči naslov:

John Jankovich, 1218 N. 4th St., Barberton, O.

IZGUBLJENO IN NAJDENO.

Na priredbi kluba št. 1 dne 31. decembra v dvorani SNPJ. je bila najdena ženska zapestna ura. Prizadeva naj se oglasi v uradu Proletarca pri tajniku kluba št. 1.

REDKA SOGLASNOST.

Vzemite katerokoli vprašanje — in našli boste ljudi, ki bodo govorili v prilog in proti. Toda če vprašate ljudi na severu, jugu, vzhodu ali zapadu, katero želočno zdravilo je najboljšo po njihovem mnenju slišali boste enotno mnenje: Trinerjevo zdravilno grenko vino! IZ SEVERA: "KITCHENER, ONT., 9. dec. Ne dolgo tega je Trinerjevo zdravilno grenko vino rešilo življenje neki gospe tukaj. A. Sykora." IZ JUGA: "SABRATON, W. VA., 15. dec. Družina, ki hoče ostati pri dobrem zdravju, ne more biti brez Trinerjevega zdravilno grenkega vina. Ohranilo mi je zdravje in življenje. J. Kadlecik." IZ VZHODA: "PROVIDENCE, R. I., 7. dec. Trinerjevo zdravilno grenko vino je zelo učinkovito. Anth. Fitz." IZ ZAPADA: "ANACONDA, MONT., 17. dec. Trinerjevo zdravilno grenko vino je najboljšo zdravilo in ga priporočam vsem svojim prijateljem. Frank Sasek." Vsa ta pisma so bila pisana v decembru, 1925. Poskusite ga tudi vi. Poskusite tudi Trinerjev Liniment, Triner's Cough Sedative, Triner's Cold Tablets, — če vam ne more postreči vaš lekarnar ali trgovec, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (L. E. Tomie), povest 330 strani, broširja 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VIANJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HIAE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJENICA, zbirka povesti in ertle, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana	.45
ZELENI KADEB, (I. Zorec), povest, broš.	.45
ZGODBE IZ DOLINE SENT-FLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Dostojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODI-NE PAVLE, (I. Zorec), broširana	.40
EVONARJEVA HOI, povest, broširana	.65
ZENINI NASE KOPENHELE, (Rado Murnik), broširana	.80
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezana	1.50
III. zv. vezana	1.50
IV. zv. vezana	1.25
V. zv. vezana	1.00
VI. zv. vezana	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50
PESMI IN POEZIJE.	
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoske prevle I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupanič), pesmi, trda vezba	.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90
POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana	.35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana	.50
SVOTEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana	.25
SLAZKE PESMI, (Peter Bernuš), trda vezba	.50
TRBOVLJE, (Toma Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje-slav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupanič), pesništvo, broširana	.40

IGRE	
ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENEŠKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana	.25
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ib-sen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KASLIJA, drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVAĐEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.35
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTICNE DUBE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.80
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih	.50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana. 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIJALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN	
BROSURE.	
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? De-bata	.20
ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK, (Dr. J. F. Kern)	5.00